

Grondboor en Hamer	5	1983	pag. 139 – 141	8 afb.	Oldenzaal, oktober 1983
-----------------------	---	------	-------------------	--------	----------------------------

Komt *Aulocopium aurantium* alleen als los fossiel voor?

Gerhard Sörensen*

In de jaren 1972 en 1978 werd het strand bij de badplaats Westerland op het duitse eiland Sylt, ter bescherming van de kust, door zandopspuitingen verhoogd. Het benodigde zand - het zogeheten kaolienzand van boven-pliocene ouderdom - werd aan de oostkant van het eiland, in de Rantumer Bocht opgezogen en via buizen naar de locatie langs de boulevard van Westerland getransporteerd. Een prettige bijkomstigheid was het feit dat met het zand een groot aantal ordovicische en silurische verkiezelde fossielen meekwamen, die op het strand verzameld konden worden. Gewoonlijk zijn deze fossielen alleen in zand- en grindgraverijen tussen de plaatsen Keitum en Braderup te vinden.

Op het strand werden enige duizenden fossiele sponzen verzameld, die alle gemeen hebben dat ze schoon uitgeloozd zijn; de weinige exemplaren met aanhangend moedergesteente vormen uitzonderingen. Ze maken nog geen 1% van alle vondsten uit. Niettemin zijn juist deze exemplaren bijzonder interessant. Enkele voorbeelden zijn afgebeeld in fig. 1, 2 en 3. Ook zijn nog een aantal andere fossielen gevonden die eveneens in moedergesteente waren ingebed, zie fig. 4 t/m 8.

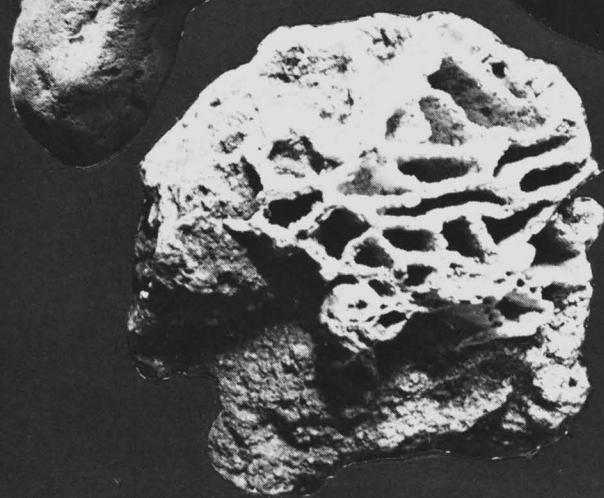
Merkwaardigerwijs worden van de meest gevonden sponszwerfsteen *Aulocopium aurantium* slechts losse exemplaren gevonden. Andere verzamelaars blijken dezelfde ervaringen te hebben. Waarom *Aulocopium* uitsluitend als losse vondst opgeraapt wordt, is een vraag waar meer auteurs zich mee bezig gehouden hebben, zonder overigens tot een plausibele verklaring te komen. Ook de schrijver van dit verhaal kan geen verklaring voor dit feit geven, immers:

- Aulocopium-zwerfstenen zijn toch, evenals alle andere fossielen van ordovicische en silurische ouderdom in de Syltse kaolienzanden, op dezelfde wijze getransporteerd en hier ter zelfder tijd op hun nieuwe ligplaatsen gedeponeerd.
- Juist door hun veelvuldig voorkomen zouden er toch enkele exemplaren met resten van het moedergesteente gevonden kunnen worden.
- Ook qua grootte (gewicht) en vorm verschillen ze toch niet dermate van andere sponsfossielen, dat hierin een verklaring kan worden gezocht.
- Selektieve 'uitpreparering' ten opzichte van andere fossielen met aanhangend moedergesteente gedurende het transport door de pijpleidingen valt uit te sluiten; er werden ook in het geheel geen exemplaren met verse breuken of afslagen aangetroffen.

Misschien dat een wetenschappelijke aanpak van dit probleem een bevredigend antwoord kan geven op de in het begin gestelde vraag.

De foto's zijn vervaardigd door mevrouw ELKE VON HACHT te Elmshorn (BRD).

* Kiebitzweg 3d, 2280 Westerland, Sylt, West Duitsland.

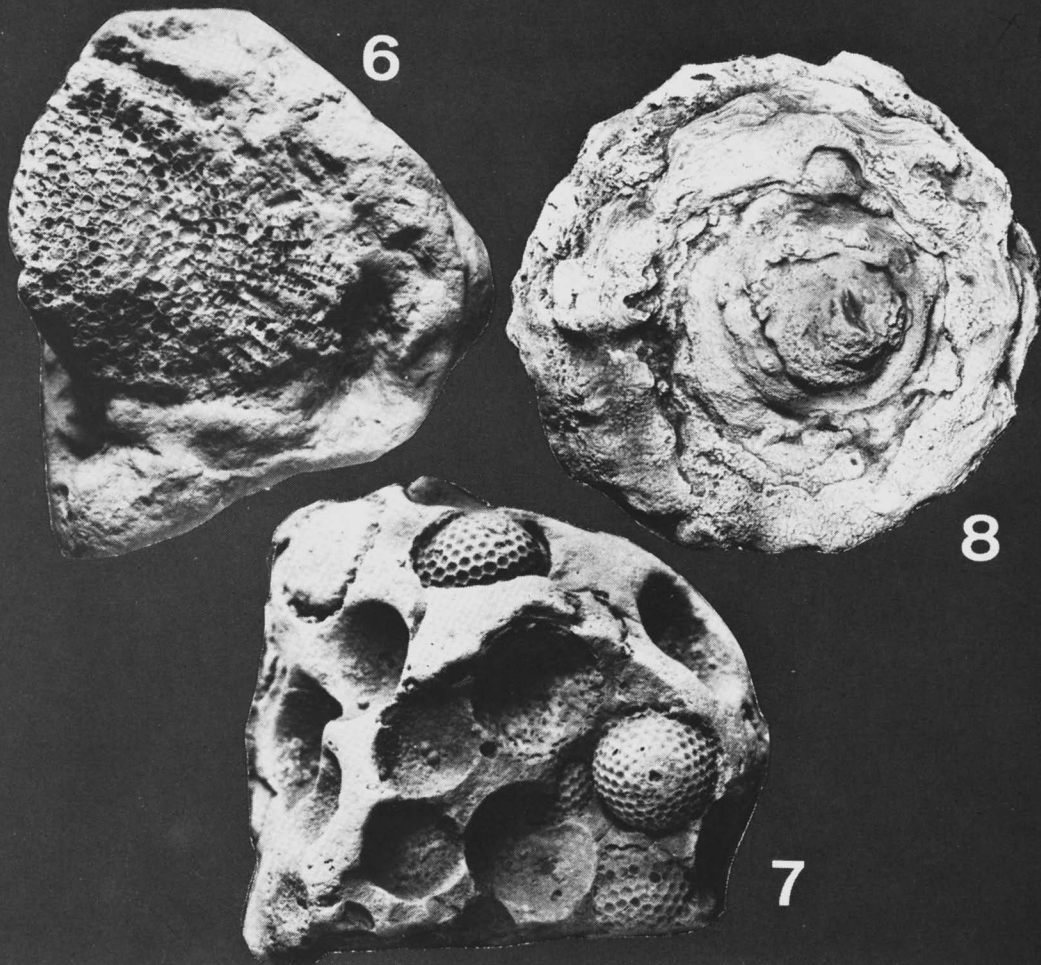

Fig. 1: *Caryospongia diadema* (KLÖDEN) RAUFF, 1894. In moedergesteente, samen met *Sarcinula* en *Catenipora* en een niet nader te bepalen soort rugose-koraal (1,5 x).

Fig. 2: *Carpospongia conwertzi* RAUFF, 1894. In moedergesteente, samen met niet te determineren resten van een trilobiet. Verder zijn bryozoën- en crinoïdenresten aanwezig (1,2 x).

Fig. 3: *Carpospongia globosa* (EICHWALD) RAUFF, 1894. In moedergesteente, samen met veel resten van trepostomate bryozoën (1,2 x).

Fig. 4: *Catenipora* sp., een 'kettingkoraal', (1,5 x).

Fig. 5: Trepostomate bryozo (onderzijde kolonie) in fossilrijk moedergesteente (1 x).

Fig. 6: *Propora conferta* EDWARDS et HAIME, 1851. Een helioliet in moedergesteente (1,5 x).

Fig. 7: Cyclocrinoiden, kalkalgen (1,5 x).

LITERATUUR:

- EL-NAJJAR, R., 1974: Schrägschichtungsmessungen im Kaolinsand von Sylt (Schleswig-Holstein). Meyeniana 24, Kiel.
- GRIPP, K., 1967: Zur Frage der Verfrachtung der silurischen Hornsteine des Kaolinsandes von Sylt. Meyeniana 17, Kiel.
- HACHT, E. und H.J. VON, 1976: Die Verdriftung ordovicisch-silurischer Hornsteine vor der Insel Sylt. Der Geschiebesammler, Hamburg.
- HACHT, U. VON, 1978: Ueber Sammelmöglichkeiten in den Kaolinsandgruben im Raume Braderup/ Munkmarsch auf Sylt. Grondboor en Hamer 1978, 41-50.
- HACHT, U. VON, 1978: Ueber *Aulocopium aurantium* Oswald 1846. Grondboor en Hamer 1978, 182-188.
- HEIDRICH, H., 1968: Warum kommt *Aulocopium* in so grossen mengen in einer einzigen Kiesgrube auf Sylt vor? Der Geschiebesammler, Hamburg.
- NEBEN, W. und KRUEGER, H.H., 1979: Fossilien kambrischer, ordovizischer und silurischer Geschiebe. Staringia 5, Oldenzaal.